

گزارش تحقیق

الگوی مصرف روزنامه در شهر تهران و برآورد شمارگان خریداری شده روزنامه‌ها

بررسی «الگوی مصرف روزنامه در شهر تهران» و «برآورد شمارگان خریداری شده روزنامه‌ها» عنوان دو طرح جداگانه‌ای است که توسط مؤسسه ملی پژوهش افکار عمومی بنا به درخواست معاونت مطبوعاتی و تبلیغاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در تیرماه ۸۰ انجام شده است.

طرح الگوی مصرف روزنامه در شهر تهران

طرح الگوی مصرف روزنامه در شهر تهران تحقیقی است که با هدف ثبت تغییرات در رفتار مصرف روزنامه شهروندان تهرانی در هر فصل در شهر تهران اجرا می‌شود. گزارش حاضر با دو فصل تأخیر (زمستان ۷۹ و بهار ۸۰) به عنوان چهارمین اجرای طرح مذکور در تاریخ‌های ۲۱ و ۲۲ تیرماه ۸۰ انجام شده است. شناسایی میزان خواننده روزنامه و زمان صرف شده برای خواندن آن، میزان خواننده عام و تناوب زمانی خواندن روزنامه، نحوه تهیه روزنامه، شناسایی روزنامه‌های مورد پسند فعلی و قبلی شهروندان و معیار انتخاب آنان، میزان

رضایت از وضعیت اطلاع‌رسانی روزنامه‌ها و میزان اعتماد شهروندان به اخبار روزنامه‌ها و رادیو و تلویزیون اهداف اصلی این طرح بوده است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شهروندان مرد و زن ۱۵ سال و به بالای باسواد و ساکن در مناطق بیست‌ودوگانه شهر تهران است که از میان این جمعیت نمونه‌ای به حجم ۱۱۹۴ نفر با میزان اطمینان ۹۵ درصد و خطای نمونه‌گیری منها و به علاوه ۳ درصد انتخاب شده است.

۴۹/۲ درصد افراد نمونه زن و ۵۰/۸ درصد مرد هستند. همچنین ۶۰/۴ درصد افراد نمونه متأهل و ۳۹/۸ درصد شاغل هستند.

میانگین سنی کل افراد نمونه ۳۲/۸ سال و میانگین سال‌های اشتغال به تحصیل ۱۱/۵ سال است.

یافته‌های این تحقیق که از نوع پیمایش افکار عمومی (نظرسنجی) و مصاحبه چهره به چهره در منازل افراد نمونه اجرا و با استفاده از توزیع فراوانی، درصد و جدول یک بعدی و چند بعدی و آماره‌های تمایل مرکزی چون میانگین

تجزیه و تحلیل شده، به شرح زیر است:

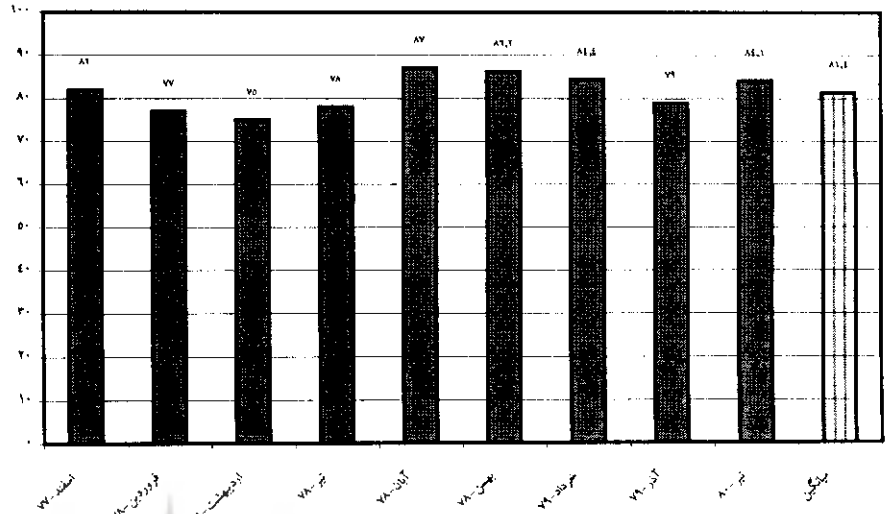
میزان خواننده روزنامه

میزان خواننده روزنامه در مقطع زمانی پنج‌شنبه و جمعه ۲۱ و ۲۲ تیرماه ۱۳۸۰ به‌طورکلی برابر ۸۴/۱ درصد (۱۰۰۴ نفر) است. به عبارتی ۸۴/۱ درصد شهروندان تهرانی باسواد به نحوی (هر روز، چند روز در هفته، حداقل یک روز در هفته و یا کمتر از هفته‌ای یک‌بار) روزنامه می‌خوانند.

براساس نمودار شماره (۱) که درصد خواننده روزنامه در ۹ مقطع زمانی را نشان می‌دهد بیشترین میزان خواننده عام روزنامه در آبان‌ماه ۱۳۷۸ و کمترین آن در اردیبهشت ماه ۱۳۷۸ است. همچنین در تیرماه ۸۰ میزان خواننده روزنامه نسبت به آخرین بررسی در آذر ۷۹، ۵/۱ درصد افزایش داشته است. مقایسه میزان خواننده عام روزنامه در تیرماه ۸۰ با همین یافته در تیرماه سال ۷۸ نشان می‌دهد که نسبت به تیرماه دو سال پیش میزان خواننده عام روزنامه ۶/۱ درصد افزایش داشته است.

همچنین ۱۵/۹ درصد افراد نمونه

نمودار شماره ۱. درصد خوانندگان روزنامه در مقاطع زمانی مختلف

جدول ۱. «دیروز (۲۰ تیر ۸۰) کدام روزنامه یا روزنامه‌ها را خواندید؟»

رتبه	روزنامه	فراوانی	درصد*
۱	همشهری	۲۳۶	۲۳/۵
۲	ایران	۹۱	۹/۱
۳	خبرورزشی	۶۳	۶/۳
۴	اطلاعات	۲۰	۲/۹
۵	نوروز	۳۷	۳/۶
۶	جام جم	۲۴	۲/۴
۷	کیهان	۲۸	۲/۸
۸	حیات نو	۲۵	۲/۵
۹	انتخاب	۲۱	۲/۱
۱۰	سایر روزنامه‌های ورزشی	۱۹	۱/۹
۱۱	آبرار ورزشی	۱۴	۱/۴
۱۲	آفرینش	۱۳	۱/۳
۱۳	آفتاب بزرگ	۱۰	۱
۱۴	خبر	۹	۰/۹
۱۵	آبرار اقتصادی	۹	۰/۹
۱۶	همبستگی	۵	۰/۵
۱۷	آبرار (سیاسی)	۴	۰/۴
۱۸	صدای عدالت	۴	۰/۴
۱۹	سیاست روز	۴	۰/۴
۲۰	خراسان	۳	۰/۳
۲۱	جمهوری اسلامی	۳	۰/۳
۲۲	رسالت	۲	۰/۲
۲۳	جهان اقتصاد	۱	۰/۱
۲۴	جوان	۱	۰/۱
۲۵	کاروکارگر	۱	۰/۱
۲۶	توسعه	۱	۰/۱
	مبنای درصدگیری**	۱۰۰۴*	*

مطالعه کرده‌اند. (جدول شماره ۱)

مدت زمان صرف شده برای خواندن روزنامه

همچنین متوسط زمان صرف شده برای خواندن روزنامه در یک روز در بین شهروندان تهرانی روزنامه‌خوان ۳۰ دقیقه است. این مقدار در آذر ۷۹ برابر ۳۴/۷ دقیقه است. یعنی نسبت به آذر ۷۹، در تیرماه ۸۰، ۴/۷ دقیقه از زمان صرف شده برای روزنامه خواندن در طی یک روز کاسته شده است.

همچنین مقایسه میانگین زمان روزنامه‌خوانی در گروه‌های جنسی، سنی، تحصیلی، شغلی و تأهل و همچنین در گروه‌های تناوب زمانی روزنامه خواندن یافته‌های زیر را نشان می‌دهد:

- مردان (۳۵/۴ دقیقه) نسبت به زنان (۲۴/۱ دقیقه) زمان بیشتری را صرف خواندن روزنامه می‌کنند.

- میانسالان ۵۴-۴۵ سال (۳۸/۲ دقیقه) و ۵۵ سال و به بالا (۴۳ دقیقه) نسبت به جوانان ۲۴-۱۵ سال (۲۳/۹ دقیقه) زمان بیشتری را صرف روزنامه خواندن می‌کنند.

با افزایش سطح تحصیلات، زمان

اظهار داشته‌اند که اصلاً روزنامه نمی‌خوانند. ۳۰ درصد از این تعداد، در حال حاضر روزنامه نمی‌خوانند و ۷۰ درصد نیز قبلاً روزنامه نمی‌خواندند.

مقایسه داده‌های مربوط به افراد روزنامه‌نخوان در تیرماه ۸۰ با خرداد و آذر ۷۹ نشان می‌دهد که میزان افرادی که قبلاً روزنامه می‌خواندند ولی اکنون دیگر نمی‌خوانند، از خرداد ۷۹ تا آذر ۷۹ دو برابر شده است. این میزان در تیرماه ۸۰ با کاهش ۵/۵ درصد نسبت به آذر ۷۹ روبه‌رو بوده است. یعنی از آذر ۷۹ تا تیر ۸۰، ۵/۵ درصد به‌شمار شهروندان باسواد روزنامه‌خوان که در شش ماه اخیر خواندن روزنامه را ترک کرده بودند، افزوده شده است. به عبارت دیگر ۵/۵ درصد از تعداد ترک‌کنندگان روزنامه مجدداً به روزنامه‌خوانی روی آورده‌اند.

روزنامه‌های مورد مطالعه

از ۱۰۰۴ خواننده عام روزنامه‌ها، ۲۳/۵ درصد روزنامه همشهری، ۹/۱ درصد ایران، ۶/۳ درصد خبرورزشی، ۳/۹ درصد اطلاعات، ۳/۶ درصد نوروز، ۳/۴ درصد جام جم، و ۲/۸ درصد روزنامه کیهان را در روز چهارشنبه ۲۰ تیر ۸۰

* هر پاسخگو مجاز بود نام بیش از یک روزنامه را ذکر کند. از این رو جمع درصدها برابر صد نمی‌شود.
** درصدگیری بر مبنای ۱۰۰۴ نفر خوانندگان عام روزنامه انجام شد.

بیشتری صرف روزنامه خواندن می‌شود. به طوری که میانگین زمان صرف شده برای روزنامه خواندن در بین دارندگان تحصیلات عالی ۴۰ دقیقه و در گروه ابتدایی ۱۲/۳ دقیقه است.

- بازنشسته‌ها با ۴۹/۵ دقیقه بیشترین زمان را صرف روزنامه خواندن می‌کنند. شاغلین با ۳۷/۷ دقیقه و دانشجویان با ۳۱/۷ دقیقه به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم جای می‌گیرند. کمترین زمان را

■ مقایسه میزان خواننده عام روزنامه در تیرماه ۸۰ با همین یافته در تیرماه سال ۷۸ نشان می‌دهد که نسبت به تیرماه دو سال پیش میزان خواننده عام روزنامه ۶/۱ درصد افزایش داشته است.

■ میزان افرادی که قبلاً روزنامه می‌خواندند ولی اکنون دیگر نمی‌خوانند، از خرداد ۷۹ تا آذر ۷۹ دو برابر شده است.

دانش‌آموزان (۱۹ دقیقه) و سپس خانه‌دارها (۲۱ دقیقه) صرف روزنامه خواندن می‌کنند.

- متأهلین (۳۲/۴ دقیقه) بیشتر از مجردین (۶/۸ دقیقه) وقت صرف خواندن روزنامه می‌کنند.

- خوانندگان «هر روز» روزنامه به‌طور متوسط در هر روز ۵۴/۸ دقیقه زمان صرف روزنامه خواندن می‌کنند. این در حالی است که، خوانندگان چند روز در هفته روزنامه فقط ۱۴/۶ دقیقه زمان به‌طور متوسط در روز به روزنامه خواندن اختصاص می‌دهند. افرادی که حداقل یک روز در هفته روزنامه می‌خوانند، ۹/۳ دقیقه در روز افرادی که کمتر از هفته‌ای یک‌بار روزنامه می‌خوانند، به‌طور متوسط روزی ۲/۵ دقیقه به روزنامه خواندن اختصاص می‌دهند. این تفاوت به لحاظ آماری معنادار و شدت تفاوت بسیار زیاد است. ($\eta^2 = 0/62$)

به عبارت دیگر، از میان عوامل مؤثر مورد بررسی بر زمان صرف شده برای روزنامه خواندن، نحوه روزنامه خواندن (هر روز، چند روز در هفته و...) بیشترین تأثیر را دارد. در درجه دوم وضعیت اشتغال و سپس سطح تحصیلات تأثیر دارد. سن و جنس نیز به این لحاظ در رتبه‌های چهارم و پنجم قرار می‌گیرد.

تعداد روزنامه‌های مورد مطالعه خوانندگان عام روزنامه

به‌طور متوسط یک فرد روزنامه‌خوان معمولاً ۲ روزنامه را می‌خواند به عبارت دیگر ۳۷ درصد خوانندگان دو روزنامه و ۳۵/۱ درصد آنها یک روزنامه را

جدول ۲. «در حال حاضر معمولاً کدام روزنامه‌ها را می‌خوانید؟»

رتبه	روزنامه	فراوانی	درصد*
۱	هشهری	۷۰۱	۶۹/۸
۲	ایران	۳۰۶	۳۰/۵
۳	کیهان	۲۰۹	۲۰/۸
۴	اطلاعات	۱۵۰	۱۴/۹
۵	خبرورزشی	۱۴۸	۱۴/۷
۶	جام‌جم	۱۰۹	۱۰/۹
۷	نوروز	۸۵	۸/۵
۸	حیات‌نو	۶۹	۶/۹
۹	ابرار ورزشی	۵۴	۵/۴
۱۰	سایر روزنامه‌های ورزشی	۵۸	۵/۸
۱۱	همستکی	۳۳	۳/۳
۱۲	آفتاب یزد	۲۳	۲/۳
۱۳	ابرار اقتصادی	۲۰	۲
۱۴	انتخاب	۱۰	۱
۱۵	رسالت	۹	۰/۹
۱۶	ابرار (سیاسی)	۹	۰/۹
۱۷	جوان	۹	۰/۹
۱۸	صدای عدالت	۷	۰/۷
۱۹	سیاست روز	۷	۰/۷
۲۰	جمهوری اسلامی	۶	۰/۶
۲۱	خبر	۴	۰/۴
۲۲	توسعه	۳	۰/۳
۲۳	آفرینش	۴	۰/۴
۲۴	قدس	۲	۰/۲
۲۵	کاروکارگر	۱	۰/۱
۲۶	خراسان	۱	۰/۱
مبنای درصدها**		۱۰۰۴	*

* چون هر پاسخگو می‌توانست بیش از یک روزنامه را نام ببرد از این رو جمع درصدها برابر صد نمی‌شود.

به‌طور معمول می‌خوانند و ۱۸ درصد آنها نیز سه روزنامه می‌خوانند. ۹/۵ درصد مابقی خوانندگان نیز بین چهار تا ۱۱ روزنامه می‌خوانند.

میزان خواننده عام هر روزنامه یافته‌های جدول شماره (۲) نشان می‌دهد که روزنامه «همشهری» (۶۹/۸ درصد) بیشترین میزان خواننده را دارد. بعد از آن روزنامه‌های «ایران» (۳۰/۵ درصد)، «کیهان» (۲۰/۸ درصد)، «اطلاعات» (۱۴/۹ درصد)، «جام‌جم» (۱۰/۹ درصد)، «نوروز» (۸/۵ درصد) به ترتیب قرار دارند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود روزنامه‌های «کاروکارگر» (۰/۱ درصد) کمترین میزان خواننده را دارند. در میان روزنامه‌های اقتصادی، «ابرار اقتصادی» (۲ درصد) و در میان روزنامه‌های ورزشی، «خبرورزشی» (۱۴/۷ درصد) بیشترین میزان خواننده را دارا هستند.

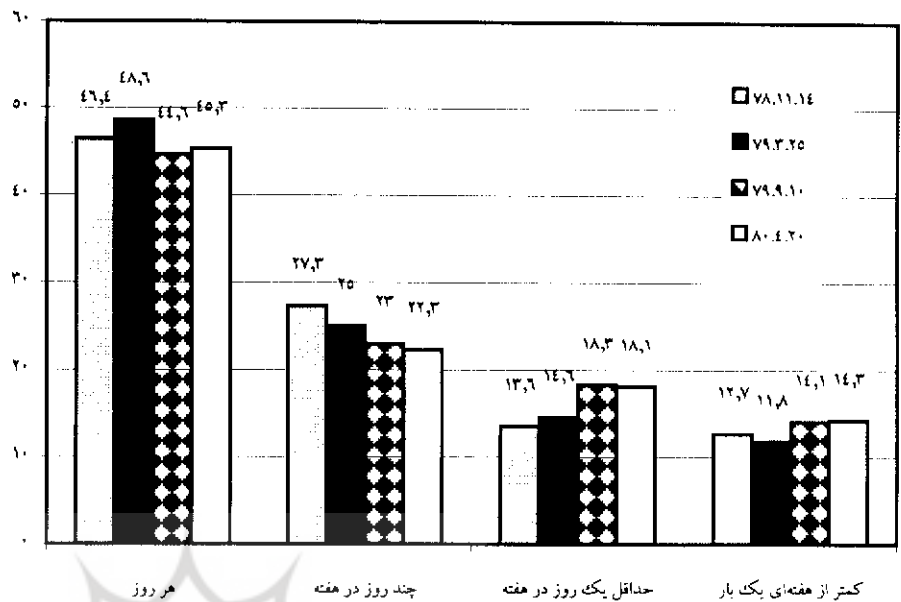
تناوب زمانی روزنامه خواندن

از میان کل افراد نمونه که به نحوی روزنامه می‌خوانند (۱۰۰۴ نفر)، ۴۵/۳ درصد آنها «هر روز»، ۲۲/۳ درصد «چند روز در هفته» ۱۸/۱ درصد «حداقل یک روز در هفته» و ۱۴/۳ درصد «کمتر از هفته‌ای یک‌بار» روزنامه می‌خوانند.

مقایسه دو مقطع زمانی آذرماه ۷۹ با تیرماه ۸۰ در نمودار ۲ نشان می‌دهد که نسبت خوانندگان «هر روز» روزنامه در تیرماه اندکی نسبت به آذر ۷۹ افزایش داشته است، اما سایر خوانندگان در سه گروه دیگر در این دو مقطع تغییر چندانی نکرده‌اند.

یافته‌های این تحقیق همچنین نشان می‌دهد که خوانندگان روزنامه‌های «همبستگی» (۸۴/۸ درصد)، «آفتاب یزد» (۷۸/۳ درصد)، «ابرار» (۷۷/۸ درصد)، «حیات‌نو» (۷۶/۸ درصد) و «نوروز» (۷۶/۵ درصد) بیشتر «هر روز» این روزنامه‌ها را می‌خوانند. در حالی که درصد خوانندگان «هر روز» روزنامه‌های «کیهان»، «آفرینش» و «جوان» به ترتیب ۳۷/۱، ۲۵ و ۲۲/۲ درصد است.

نمودار شماره ۲. هرچند وقت یکبار روزنامه می‌خوانید؟

نحوه تهیه و زمان و مکان روزنامه خوانی ۵۲/۲ درصد خوانندگان روزنامه، خودشان روزنامه مورد نظرشان را می‌خرند. این میزان در آذرماه ۷۹ برابر ۴۸/۵ درصد بود. ۳۴/۴ درصد خوانندگان نیز یکی از اعضای خانواده‌شان روزنامه مورد نظرشان را تهیه می‌کنند. همچنین بیشترین زمان روزنامه‌خوانی در ساعات ۱۰ الی ۱۱ صبح (۱۷/۱ درصد) و ۶ الی ۷ عصر (۱۶/۳ درصد) است. ۷۳/۵ درصد خوانندگان روزنامه‌شان را بیشتر در منزل و ۲۰/۱ درصد در محل کار مطالعه می‌کنند.

روزنامه‌های موردپسند فعلی و معیار انتخاب خوانندگان روزنامه، معمولاً بیش از یک روزنامه را مطالعه می‌کنند. از میان این روزنامه‌ها معمولاً یک روزنامه بیشتر به سلیقه، عقاید و نیازهایشان نزدیک‌تر است و بیشتر ترجیح می‌دهند آن را بخوانند. براساس نتایج این تحقیق روزنامه همسهری با ۴۲/۳ درصد، «ایران» با ۱۱/۷ درصد، «خبر ورزشی» با ۷/۴ درصد، «کیهان» با ۶/۷ درصد و «جام‌جم» با ۴/۶ درصد به ترتیب اولین تا پنجمین

در مورد معیار و دلیل انتخاب روزنامه موردپسند

۱۲ درصد خوانندگان به خاطر «واقعی بودن مطالب» روزنامه موردپسند خود را انتخاب می‌کنند. «اخبار حوادث» (۷درصد)، «نیازمندی‌ها و آگهی‌ها» (۶/۸ درصد)، «بی‌طرفی سیاسی» (۶/۳ درصد) و «علاقه به موضوعات ورزشی» (۶/۱ درصد) به ترتیب دلایل بعدی انتخاب روزنامه موردپسند است.

روزنامه موردپسند پیشین

یافته‌های جدول شماره (۴) روزنامه موردپسند پیشین خوانندگان را نشان می‌دهد. براین اساس، قبلاً روزنامه کیهان روزنامه موردپسند ۲۰/۴ درصد خوانندگان روزنامه بوده است که درحال حاضر روزنامه دیگری را به عنوان روزنامه موردپسند خود می‌خرند و می‌خوانند. به عبارت دیگر روزنامه «کیهان» در مقایسه با سایر روزنامه‌ها بیشترین مخاطبان مورد علاقه خود را از دست داده است، روزنامه

روزنامه همسهری با ۷۸.۱۱.۱۶

کتر از هفته‌ای یک بار ۷۹.۳.۲۰

حدداقل یک روز در هفته ۷۹.۹.۱۰

چند روز در هفته ۸۰.۴.۲۰

هر روز ۷۸.۱۱.۱۶

جدول ۳. از میان روزنامه‌هایی که درحال حاضر می‌خوانید، روزنامه‌ای که بیشتر به آن علاقه دارید و آن را می‌پسندید کدام است؟

روزنامه	فراوانی	درصد
همسهری	۴۲۵	۴۲/۳
ایران	۱۱۸	۱۱/۷
خبرورزشی	۷۴	۷/۴
کیهان	۶۸	۶/۷
جام جم	۳۶	۴/۶
سایر روزنامه‌های ورزشی	۴۵	۴/۵
نوروز	۲۳	۲/۳
اطلاعات	۳۴	۳/۴
حیات نو	۲۷	۲/۷
ایربر ورزشی	۹	۰/۹
ایربر اقتصادی	۸	۰/۸
جوان	۵	۰/۵
آفتاب یزد	۴	۰/۴
ایربر (سیاسی)	۳	۰/۳
همبستگی	۲	۰/۲
انتخاب	۲	۰/۲
آفرینش	۲	۰/۲
ملت	۲	۰/۲
صدای عدالت	۲	۰/۲
تهران تایمز	۱	۰/۱
البرز	۱	۰/۱
نسی دانم	۷۰	۷
سایر	۱۰	۱
بی‌ربط	۲	۰/۲
بی‌پاسخ	۱	۰/۱
جمع	۱۰۰۴	۱۰۰

«همسهری» (۱۷/۲ درصد) و «اطلاعات» (۹/۳ درصد) به این لحاظ در رتبه دوم و سوم قرار دارند. ۹/۹ درصد پاسخگویان روزنامه موردپسند قبلی‌شان، یکی از روزنامه‌های توقیف شده (دوم خرداد) بوده است. ۲۰/۴ درصد پاسخگویان نیز قبلاً روزنامه نمی‌خواندند و ۱/۴ درصد نیز روزنامه مورد علاقه‌شان هنوز تغییر نکرده است.

اعتماد به اخبار روزنامه‌ها و مقایسه آن با رادیو و تلویزیون اعتماد به اخبار یک رسانه، مهمترین عامل در جلب مخاطبان آن است.

جدول ۴. قبل از این روزنامه، روزنامه مورد پستتان کدام روزنامه بود؟

روزنامه	فراوانی	درصد
کیهان	۲۰۵	۲۰/۴
همشهری	۱۷۳	۱۷/۲
اطلاعات	۹۳	۹/۳
روزنامه‌های توقیف شده*	۹۹	۹/۹
ایران	۵۲	۵/۲
سایر روزنامه‌های ورزشی	۳۴	۳/۴
صبح امروز	۲۲	۲/۲
ایران ورزشی	۲۱	۲/۱
خبرورزشی	۱۹	۱/۸
جمهوری	۸	۰/۸
آفتاب یزد	۶	۰/۶
جام جم	۵	۰/۵
ایراز (سیاسی)	۵	۰/۵
حیات نو	۴	۰/۴
هستنگی	۴	۰/۴
رسالت	۴	۰/۴
ایراز اقتصادی	۴	۰/۴
نوروز	۳	۰/۳
خراسان	۱	۰/۱
صدای عدالت	۱	۰/۱
توسعه	۱	۰/۱
صبح خانواده	۱	۰/۱
البرز	۱	۰/۱
روزنامه نمی خوانم	۲۰۵	۲۰/۴
سایر	۱۵	۱/۵
فرقی نمی‌کند	۱۴	۱/۴
بی‌ربط	۱	۰/۱
بدون پاسخ	۲۵	۲/۵
جمع	۱۰۰۴	۱۰۰

* عصر آزادگان (۱۶ مورد)، جامعه (۱۲ مورد)، نشاط (۱۱ مورد)، خرداد (۱۰ مورد)، سلام (۱۰ مورد)، طوس (۵ مورد)، مشارکت (۳ مورد)، فتح (۳ مورد)، بهار (۲ مورد)، دوران (۱ مورد)، مبین (۱ مورد)، آریا (۱ مورد)، بیان (۱ مورد).

حد نسبتاً کم اعتماد دارند) و ۴/۱ درصد خوانندگان نیز اصلاً به اخبار روزنامه‌ها اعتماد ندارند.

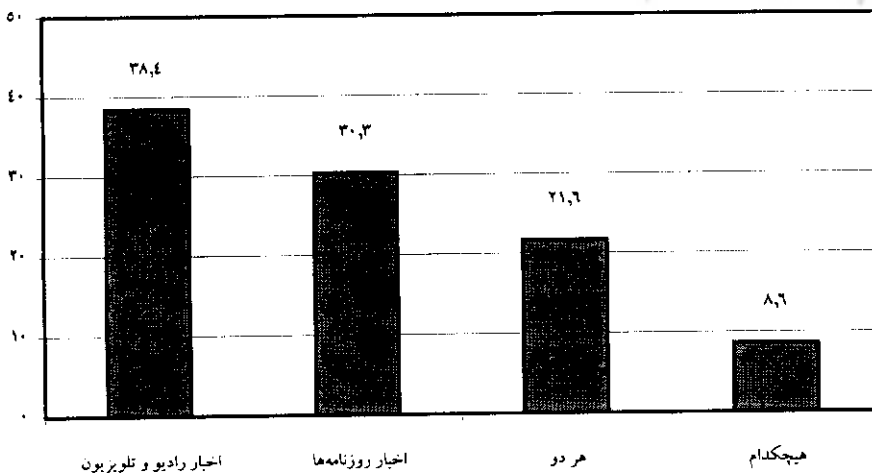
در مقایسه اعتماد به اخبار روزنامه‌ها در مقایسه با اخبار رادیو - تلویزیون

۳۸/۴ درصد خوانندگان روزنامه‌ها بیشتر به اخبار رادیو - تلویزیون اعتماد دارند. در مقابل ۳۰/۳ درصد آنها به اخبار روزنامه‌ها بیشتر از اخبار رادیو - تلویزیون اعتماد دارند. ۲۱/۶ درصد پاسخگویان نیز هم به اخبار رادیو - تلویزیون و هم به اخبار روزنامه‌ها اعتماد دارند و ۸/۶ درصد خوانندگان روزنامه‌ها نیز به هیچ‌کدام از منابع خبری اعتماد ندارند. (نمودار ۳)

دومین طرح «برآورد شمارگان روزنامه‌های خریداری شده توسط شهروندان تهرانی» در مناطق ۱ تا ۲۰ تهران

دومین طرح «برآورد شمارگان روزنامه‌های خریداری شده توسط شهروندان تهرانی» در مناطق ۱ تا ۲۰ تهران با هدف اصلی برآورد شمارگان روزنامه‌های خریداری شده در کل و به تفکیک کیوسک، دست‌فروش و آبونمان در روز چهارشنبه ۲۰ تیرماه ۸۰ انجام شده است.

نمودار شماره ۳. در مجموع به اخبار رادیو - تلویزیون بیشتر اعتماد دارید یا به اخبار روزنامه‌ها

خوانندگان روزنامه‌ها تا چه حد به اخبار روزنامه‌ها اعتماد دارند؟ اعتماد آنها به اخبار روزنامه‌ها بیشتر است یا به اخبار رادیو - تلویزیون؟ براساس یافته‌های بدست آمده ۵۱/۷ درصد خوانندگان در حد «خیلی زیاد و نسبتاً زیاد» به اخبار روزنامه‌ها اعتماد دارند (۴۴/۵ درصد آنها در حد «نسبتاً کم و خیلی کم» به اخبار روزنامه اعتماد دارند (۳۱/۷ درصد آنها در

جامعه آماری این بررسی کلیه شهروندان مرد و زن ۱۵ سال و به بالای باسواد ساکن در مناطق بیست و دوگانه شهر تهران است. از میان این جمعیت، نمونه‌ای به حجم ۱۱۹۴ نفر با اطمینان ۹۵ درصد و خطای نمونه‌گیری منها و به علاوه ۳ درصد انتخاب شده است ۴۹/۲ درصد افراد نمونه زن و ۵۰/۸ درصد مرد هستند. ۶۰/۴ درصد افراد نمونه متأهل، ۳۹/۸ درصد شاغل و ۲۹/۶ درصد خانه‌دار هستند. میانگین سنی کل افراد نمونه ۳۲/۸ سال و میانگین سال‌های اشتغال به تحصیل نیز ۱۱/۵ سال است.

این بررسی از نوع پیمایش افکار عمومی (نظرسنجی) و مصاحبه چهره به چهره در منازل افراد نمونه اجرا و با استفاده از توزیع فراوانی درصد و جداول یک بُعدی و چند بُعدی و آمارهای تمایل مرکزی چون میانگین تجزیه و تحلیل شده است.

روش برآورد شمارگان خریداری شده روزنامه

جامعه مورد بررسی در این مطالعه افراد ۱۵ سال به بالای باسواد هستند. در یک خانواده تمامی افراد ۱۵ سال و به بالای باسواد احتمال دارد که در یک روز روزنامه بخرند (حال این که در واقعیت

■ از میان عوامل مؤثر مورد بررسی بر زمان صرف شده برای روزنامه خواندن، نحوه روزنامه خواندن (هر روز، چند روز در هفته و...) بیشترین تأثیر را دارد.

■ خوانندگان روزنامه، معمولاً بیش از یک روزنامه را مطالعه می‌کنند.

از این رو بعد از محاسبه ۳/۴ در هزار میزان مرگ‌ومیر خام (CDR) برای ۷۱۰۳۱۳ نفر و کسر آن از این جمعیت، ۷۰۷۸۹۸ نفر به ۳۹۹۳۸۹۲ نفر جمعیت باسواد ۱۵ سال به بالای ساکن در مناطق ۱ تا ۲۰ تهران اضافه شد. بنابراین ۴۷۰۱۷۹۰ نفر جمعیت ۱۵ سال به بالای باسواد در سال ۷۹ مبنای محاسبه این بررسی قرار خواهد گرفت. از حاصل ضرب ۱۵/۲ درصد خریدار روزنامه نمونه در این رقم (۴۷۰۱۷۹۰) تعداد کل خریدار روزنامه در روز چهارشنبه ۸۰/۴/۲۰ برابر ۷۱۴۶۷۲ نفر به دست آمد.

در ادامه نام روزنامه خریداری شده و

۱۳۷۵ جمعیت ۱۵ سال و به بالای باسواد ساکن مناطق ۱ تا ۲۰ تهران برابر ۳۹۹۳۸۹۲ نفر است. جمعیت ۱۱-۱۴ سال زن و مرد باسواد ساکن در مناطق ۱ تا ۲۰ تهران در سرشماری سال ۷۵ برابر ۷۱۰۳۱۳ نفر است. این گروه سنی، در سال ۷۹ جمعیت ۱۵-۱۹ سال باسواد ساکن مناطق ۱ تا ۲۰ را تشکیل می‌دهند.

چقدر این امر اتفاق می‌افتد امری قابل آزمون است که در این بررسی آزمون شده است) و حتی احتمال دارد که همگی یک روزنامه واحد را بخزند. اما احتمال خرید برای هر کدام برابر نیست. برای مثال در یک خانواده که ۳ فرد ۱۵ سال و به بالای باسواد دارد، احتمال خرید مثلاً روزنامه همشهری برای فرد اولی ۱/۳ است ولی برای دو نفر دیگر این احتمال کمتر از ۱/۳ است. از این رو برای برآورد شمارگان خریداری شده روزنامه‌ها بایستی تمامی احتمالات خرید یک روزنامه را در میان افراد ۱۵ سال و به بالای باسواد یک خانواده منظور کرد.

جدول ۵ فراوانی و درصد نسخه‌های خریداری شده روزنامه‌ها در نمونه به تفکیک محل خرید (کیوسک، دست‌فروش، آبونمان وکل) در روز چهارشنبه ۸۰/۴/۲۰

ردیف	روزنامه	فراوانی نسخه‌های خریداری شده در نمونه			درصد نسخه‌های خریداری شده در نمونه*		
		کیوسک	دست‌فروش	آبونمان	کل	کل**	کل**
۱	همشهری	۱۹۲	۹	۲۰	۲۲۳	۲۲۳	۵/۷۹۶۰
۲	ایران	۵۲	۲	۱۳	۷۵	۷۱	۱/۸۶۲۰
۳	خبرورزشی	۲۲	۱	۰	۲۳	۲۵	۱/۱۸۰۲
۴	اطلاعات	۳۰	۱	۵	۳۶	۳۶	۰/۹۲۲۱
۵	بورد	۳۲	۱	۱	۳۴	۳۴	۰/۸۹۱۷
۶	کیهان	۲۸	۰	۲	۳۰	۳۱	۰/۷۸۴۸
۷	حام‌جم	۲۹	۰	۰	۲۹	۲۹	۰/۷۶۰۶
۸	سایر روزنامه‌های ورزشی	۲۲	۱	۱	۲۴	۲۴	۰/۶۲۹۲
۹	حیات‌نو	۱۹	۰	۱	۲۰	۲۰	۰/۵۲۲۵
۱۰	آفتاب بزد	۶	۰	۰	۶	۶	۰/۱۵۷۲
۱۱	امرادورزشی	۶	۰	۰	۶	۶	۰/۱۵۷۲
۱۲	آفریش	۴	۰	۰	۴	۴	۰/۱۰۵۰
۱۳	امراواتصادی	۴	۰	۰	۴	۴	۰/۱۰۵۰
۱۴	امرازسیاسی	۲	۰	۱	۳	۳	۰/۰۷۸۷
۱۵	همسنگی	۲	۰	۰	۲	۲	۰/۰۵۲۲
۱۶	قدس	۲	۰	۰	۲	۲	۰/۰۵۲۲
۱۷	صدای عدالت	۲	۰	۰	۲	۲	۰/۰۵۲۲
۱۸	ملت	۲	۰	۰	۲	۲	۰/۰۵۲۲
۱۹	جهان‌اقتصادی	۱	۰	۰	۱	۱	۰/۰۲۶۲
۲۰	جمهوری	۱	۰	۱	۱	۱	۰/۰۲۶۲
۲۱	انتخاب	۱	۰	۰	۱	۱	۰/۰۲۶۲
۲۲	جوان	۱	۰	۰	۱	۱	۰/۰۲۶۲
۲۳	سیاست‌روز	۱	۰	۰	۱	۱	۰/۰۲۶۲
۲۴	ایران‌نیوز	۱	۰	۰	۱	۱	۰/۰۲۶۲

* درصدگیری بر مبنای ۳۸۱۳ نفر جمعیت ۱۵ سال و به بالای باسواد در ۱۱۸۸ خانواده نمونه انجام گرفته است.

** این ستون با کسر تعداد نسخه‌هایی از روزنامه که محل خرید آن مشخص نیست (نمی‌دانم / بدون پاسخ) از جمع سه ستون «کیوسک دست‌فروش و آبونمان» به دست آمده است.

*** درصدهای این ستون بر مبنای ستون کل اصلاح شده (حذف نمی‌دانم / بدون پاسخ) محاسبه شده است.

با این پیش‌فرض، ابتدا از فرد پاسخگوی نمونه پرسیده شد: «در خانواده شما با خود شما چند نفر ۱۵ سال و به بالا باسواد هستند؟» از ۱۱۹۴ نفر پاسخگو، ۱۱۸۸ نفر تعداد اعضا ۱۵ سال و به بالای باسواد خانواده‌شان را اعلام کردند. در ۱۱۸۸ خانواده مورد بررسی ۳۸۱۳ نفر ۱۵ سال و به بالای باسواد حضور دارند. در ادامه پرسیده شد «از این تعداد افراد ۱۵ سال و به بالای باسواد خانواده چند نفرشان دیروز روزنامه خریدند، کدام روزنامه را و از چه طریقی (کیوسک، آبونمان، دست‌فروش) خریدند؟» یافته‌های به دست آمده، نشان می‌دهد که از مجموع ۳۸۱۳ نفر افراد ۱۵ سال و به بالای باسواد نمونه ۵۸۰ نفر در روز ۸۰/۴/۲۰ روزنامه خریدند. یعنی ۱۵/۲ درصد افراد ۱۵ سال و به بالای باسواد خانواده‌های مورد بررسی در روزنامه چهارشنبه ۸۰/۴/۲۰ روزنامه خریدند. مطابق سرشماری نفوس و مسکن

جدول ۶. برآورد شمارگان خریداری شده روزنامه‌ها در مناطق ۱ تا ۲۰ شهر تهران در روز چهارشنبه (۱۳۸۰/۴/۲۰) به تفکیک محل خرید و کل و فاصله اطمینان)

ردیف	روزنامه	خریداری شده از کیوسک	خریداری شده از دست‌فروش	آبونمان	کل شمارگان خریداری شده**	مداخل شمارگان* خریداری شده	مداخل کمتر شمارگان* خریداری شده
۱	همشهری	۲۳۶۷۵۲	۱۱۰۹۶	۲۳۶۶۱	۲۷۲۵۱۶	۲۳۶۶۱	۳۰۷۳۸۷
۲	ایران	۶۶۵۸۷	۴۹۳۲	۱۶۰۲۸	۸۷۵۴۷	۶۶۵۸۷	۱۰۷۷۲۱
۳	خبرورزشی	۵۲۱۵۲	۱۲۳۲	—	۵۵۲۹۱	۳۹۳۷۵	۷۱۶۰۶
۴	اطلاعات	۳۶۹۹۲	۱۲۳۲	۶۱۶۲	۲۴۳۸۹	۲۴۳۸۹	۵۸۸۲۰
۵	روز	۳۲۲۵۷	۱۲۳۲	۱۲۳۲	۲۱۹۲۶	۲۷۸۹۸	۵۵۹۵۳
۶	کجهان	۳۲۵۲۵	—	۱۲۶۲	۳۶۹۹۲	۲۳۸۰۹	۵۰۱۷۹
۷	جام‌سبز	۲۵۷۶۱	—	—	۲۵۷۶۱	۲۲۷۹۸	۳۸۷۲۶
۸	سایر روزنامه‌های ورزشی	۲۷۱۲۹	۱۲۳۲	۱۲۳۲	۲۹۵۹۳	۱۷۷۹۱	۴۱۳۹۵
۹	حیات‌نو	۲۳۲۲۹	—	۱۲۳۲	۲۴۴۶۱	۱۳۸۸۲	۳۵۲۲۹
۱۰	آفتاب یزد	۷۲۰۱	—	—	۷۲۰۱	۱۴۸۵	۱۳۳۱۶
۱۱	ایران‌ورزشی	۷۲۰۱	—	—	۷۲۰۱	۱۴۸۵	۱۳۳۱۶
۱۲	آفرینش	۲۹۳۷	—	—	۲۹۳۷	۱۰۲	۹۷۶۹
۱۳	ایران‌اقتصادی	۲۹۳۷	—	—	۲۹۳۷	۱۰۲	۹۷۶۹
۱۴	ایران (سیاسی)	۲۴۶۲	—	۱۲۳۲	۳۷۰۰	—	—
۱۵	هستیگی	۲۴۶۲	—	—	۲۴۶۲	—	—
۱۶	قدس	۲۴۶۲	—	—	۲۴۶۲	—	—
۱۷	صدای عدالت	۲۴۶۲	—	—	۲۴۶۲	—	—
۱۸	ملت	۲۴۶۲	—	—	۲۴۶۲	—	—
۱۹	جهان اقتصاد	۱۲۳۲	—	—	۱۲۳۲	—	—
۲۰	جمهوری	—	—	۱۲۳۲	۱۲۳۲	—	—
۲۱	انتخاب	۱۲۳۲	—	—	۱۲۳۲	—	—
۲۲	حوان	۱۲۳۲	—	—	۱۲۳۲	—	—
۲۳	مبیاست‌روز	—	—	۱۲۳۲	۱۲۳۲	—	—
۲۴	ایران‌سوز	۱۲۳۲	—	—	۱۲۳۲	—	—

* فاصله اطمینان محاسبه شده برای رقم کل شمارگان خریداری شده در سطح ۹۵ درصد اطمینان انجام گرفته است. یعنی با احتساب درصد خطای ناشی از نمونه‌گیری و جمع‌آوری اطلاعات، رقم کل شمارگان خریداری شده بین حداقل و حداکثر سطوح اطمینان برآورد می‌شود. لازم به ذکر است که از روزنامه شماره ۱۴ به بعد به دلیل پایین بودن فراوانی نسخه‌های خریداری شده هر روزنامه فاصله اطمینان محاسبه نشده است.

** به دلیل کاهش شدید فراوانی روزنامه‌های شماره ۱۰ به بعد (به جدول شماره ۱ ستون هفتم مراجعه شود) توصیه می‌شود شمارگان خریداری شده این روزنامه‌ها حتماً با اتکا به دامنه بالا و پایین فاصله اطمینان مورد استفاده قرار گیرد.

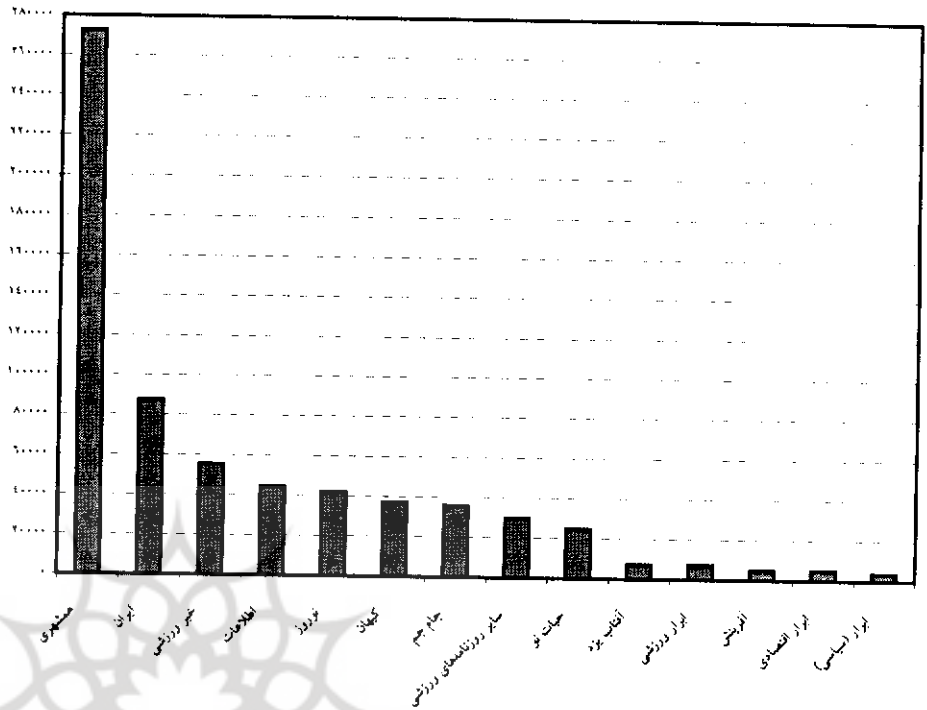
درصد نسخه‌های خریداری شده در ستون کل براساس این جمع جدید تصحیح شده محاسبه شد. برای مثال ملاحظه می‌شود که در مجموع ۵/۷ درصد افراد ۱۵ سال و به بالای باسواد نمونه در روز چهارشنبه ۸۰/۴/۲۰ همشهری خریده‌اند. از این تعداد، ۵/۰ درصد از «کیوسک‌ها» همشهری خریدند و ۰/۲ درصد از دست‌فروش‌ها و ۰/۵ درصد مابقی آبونمان بوده‌اند.

در مرحله نهایی، درصد‌های محاسبه شده برای نسخه‌های خریداری شده هر روزنامه در جدول شماره (۵) در کل جمعیت ۱۵ سال و به بالای باسواد ساکن

محل خرید برخی روزنامه‌ها از جانب برخی پاسخگویان اعلام نشد و یا ابراز بی‌اطلاعی کردند. بررسی‌های اولیه نشان داد که خیلی از این روزنامه‌ها توسط اعضا خانواده خریداری نشده است، بلکه از محل کار و یا دوستان و آشنایان تهیه شده است و برخی از آنها نیز واقعاً اطلاعی نداشتند. براین اساس، برای آن که برآورد شمارگان روزنامه‌ها با کمترین خطا همراه باشد، تعداد نسخه‌های خریداری شده بدون ذکر محل خرید (ستون نمی‌دانم/ بدون پاسخ) از سرجمع کل تعداد نسخه‌های خریداری شده کسر شد و مجدداً یک ستون کل جدید محاسبه شد.

محل خرید آن توسط هر فرد خریدار روزنامه در خانواده پرسیده شد. حاصل جمع تعداد نسخه‌های هر روزنامه خریداری شده در کل و به تفکیک محل خرید در جامعه نمونه در جدول ۵ دیده می‌شود. برای محاسبه درصد نسخه‌های خریداری شده هر روزنامه در کل و به تفکیک محل خرید تعداد نسخه‌های خریداری شده هر روزنامه تقسیم بر تعداد کل افراد ۱۵ سال و به بالای باسواد نمونه (۳۸۱۳ نفر) شد. درصد نسخه‌های خریداری شده هر روزنامه در کل و به تفکیک محل خرید در جدول شماره (۵) دیده می‌شود. لازم به ذکر است که محل

نمایش برآورد کل شمارگان خریداری شده روزنامه‌ها در مناطق ۱ تا ۲۰ شهر تهران در روز چهارشنبه ۱۳۸۰/۴/۲۰

دامنه پایین فاصله اطمینان

$$= P+S = 0.05796 + 0.074167 = 0.132127$$

دامنه بالای فاصله اطمینان
 حال با استفاده از دامنه پایین و بالای فاصله اطمینان برای درصد کل نسخه خریداری شده روزنامه همشهری حداقل و حداکثر «کل شمارگان خریداری شده» روزنامه همشهری محاسبه می‌شود:

$$= 0.05054 \times 4701790 = 237628$$

حداقل کل شمارگان خریداری شده

$$= 0.06538 \times 4701790 = 307387$$

حداکثر کل شمارگان خریداری شده یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که ۸۱ درصد خریداران روزنامه در روز چهارشنبه بیستم تیرماه ۱۳۸۰ مرد و مابقی زن هستند. همچنین ۵۵/۲ درصد این خریداران در روز مورد بررسی ۱۵ الی ۳۴ سال سن دارند. فقط ۱۲/۷ درصد آنها ۵۵ سال و بیشتر سن دارند.

۳۹/۱ درصد خریداران روزنامه‌ها در

روز مورد بررسی نیز دارای تحصیلات «عالی»، ۳۷/۶ درصد آنها «دیپلم» هستند. همچنین ۲/۷ درصد آنها تحصیلات «ابتدایی» و ۷/۱ درصد تحصیلات «راهنمایی» دارند.

۱۵/۲ درصد افراد ۱۵ سال و به بالای

باسواد در خانواده‌های ساکن در مناطق ۱ تا ۲۰ در روز چهارشنبه بیستم ماه ۱۳۸۰ روزنامه خریده‌اند که تعداد آنها ۷۱۴۶۷۲ نفر بر آورده شده است.

براساس نتایج بدست آمده در روزنامه

چهارشنبه بیستم تیرماه ۱۳۸۰ از کل افراد ۱۵ سال و به بالای باسواد خانواده‌های تهرانی، ۵/۷ درصد (۲۷۲۵۱۶ نفر) روزنامه «همشهری»، ۱/۸ درصد (۸۷۵۴۷ نفر) «ایران»، ۱/۱ درصد (۵۵۴۹۱ نفر) «خبرورزشی»، ۰/۹ درصد (۴۴۳۸۹ نفر) «اطلاعات» و ۰/۸ درصد (۴۱۹۲۶ نفر) «نوروز» خریده‌اند. □

شده» است.

ملاحظه می‌شود که برای رعایت دقت در برآورد «کل شمارگان خریداری شده» برخی روزنامه‌ها برای آن فاصله اطمینان در سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه شده است. برای محاسبه فاصله اطمینان (حدود بالا و پایین اطمینان برای درصد) ابتدا باید از فرمول $S = 1/96 \sqrt{\frac{P \cdot Q}{N}}$ اشتباه استاندارد درصدها محاسبه شود. در این فرمول داریم:

نسبت نمونه (درصد نسخه‌های خریداری شده در نمونه) $P =$

$$Q = 1 - P$$

حجم نمونه $N = (3813)$

اشتباه استاندارد $S =$

برای مثال، می‌خواهیم برای درصد کل نسخه‌های خریداری شده روزنامه همشهری (۵/۷۹۶۰ درصد) فاصله اطمینان تعیین کنیم. چنین عمل می‌کنیم:

$$S = 1/96 \sqrt{\frac{0.05796 \times 0.94204}{3813}} = 0.074167$$

$$= P-S = 0.05796 - 0.074167 = 0.05054$$

در مناطق ۱ تا ۲۰ تهران ضرب شد. حاصل ضرب، شمارگان خریداری شده هر روزنامه در کل و به تفکیک محل خرید روزنامه (کیوسک، دست‌فروش، آبونمان) در روز چهارشنبه ۱۳۸۰/۴/۲۰ است که در جدول شماره (۶) منعکس شده است. برای مثال شمارگان روزنامه ایران این‌گونه محاسبه شد: برای برآورد کل شمارگان خریداری شده ایران، 0.018620 در 4701790 نفر ضرب شده و حاصل ضرب برابر 87547 نسخه روزنامه ایران خریداری شده در $1380/4/20$ است. برای برآورد شمارگان خریداری شده ایران از کیوسک‌ها 0.014162 در 4701790 ضرب شد و حاصل ضرب برابر 66587 نسخه روزنامه ایران خریداری شده در $1380/4/20$ از کیوسک‌ها و به همین ترتیب برای ستون دست‌فروش و آبونمان محاسبه می‌شود. جمع شمارگان خریداری شده سه ستون کیوسک‌ها و دست‌فروش و آبونمان برابر مقدار آن روزنامه در ستون «کل شمارگان خریداری